

NIEUWSBRIEF

Werkgroep Avifauna Drenthe

AD INTERIM

Toch fijn als een minister het een keer niet bij het juiste eind heeft: "Het is niet de vraag of de vogelgriep ons land bereikt, maar alleen wanneer dat gebeurt!!!" Minister Veerman kon niet voorspellen, dat bij de voorjaarstrek Nederland gespaard zou blijven van besmette vogels.

Natuurlijk is er nog altijd een gereede kans dat de vogelgriep via transport onze grens zal overschrijden, maar dan ligt in dit geval de schuld gelukkig niet bij de trekvogels.

De kans is echter groot, dat het hele mediacircus weer uit zal rukken bij de start van de najaarstrek.

Maar zover is het nog lang niet. Eerst hebben wij allemaal nog een boeiend vogelseizoen voor de boeg.

De boomklevers zijn de laatste weken alweer angstvallig stil, maar gelukkig laat de watersnip zich nog wel horen.

Zoals jullie allemaal wel zullen weten is de watersnip de WAD-vogel van 2006. Deze onopvallende vogel is verzot op natte weilandgebieden o.a. in beekdalen.

Zelf ben ik afgelopen week op een mooie lenteavond de Broekmaden ingetrokken. Door de weinige regenval was het gebied echter aardig droog geworden. En pas helemaal aan het eind van de avond (ja, ik weet dat ze pas actief worden in de schemering) heb ik toch nog een watersnip gehoord. Geen grote score voor het eerste veldbezoek. Wel wemelde het in dit gebied van de reeën en hazen. Maar het is toch wel lastig zo'n soort die slechts een kort gedeelte van de dag actief is!

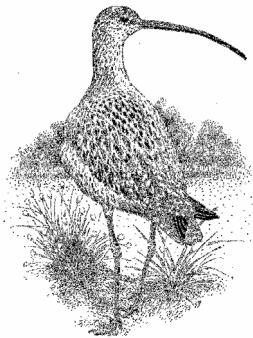
Wij hopen dan ook dat een ieder die dit leest dit jaar zijn ogen maar vooral oren extra open zal houden voor de aanwezigheid van watersnippen in Drenthe. Graag alle meldingen door geven aan Hans Olk of Remco Drewes. Op onze website www.avifaunadrenthe.nl leest u er alles over.

Agaath Kooi

Jaargang 18 (nr. 2): juni 2006

Drentse Vogel van het jaar 2005 - Boomklever.....	3
Drentse Vogel van het jaar 2006 – Watersnip.....	3
Ganzen- en Zwanentelling 2005	4
Vrijwilligers bieden helpende hand Oeverzwaluw	6
Meldt verstoringen Roekenkolonies!	6
Zeldzame broedvogels in 2005.....	8
Kolonievogels 2005.....	11
Over de WAD-website.....	13

COLOFON

De WAD-Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe en wordt gratis toegezonden aan alle medewerkers van de WAD en SOVON in Drenthe. Tevens wordt de Nieuwsbrief verspreid onder de medewerkers van de Werkgroep Kerkuilen Drenthe.

Voor toezending buiten de hierboven vermelde doelgroep kan een verzoek worden gedaan aan het bestuur van de WAD:

Postbus 431, 9400 AK te Assen.

De Nieuwsbrief dient als informatiebulletin voor de districtscoördinator en vertegenwoordigers van de ledenraad van SOVON voor Drenthe.

De Stichting WAD fungeert als districtsraad voor de vereniging SOVON. De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Redactie/vormgeving:

Sjoerd Boonstra
Grasbeemd 19
9403 MH Assen

e-mail: info@avifaunadrenthe.nl

WAD OP HET INTERNET

Op www.avifaunadrenthe.nl kunt u de website van de Werkgroep Avifauna Drenthe vinden. Daar kunt u deze, maar ook alle voorgaande Nieuwsbrieven lezen en eventueel downloaden in pdf-formaat.

INSTUREN KOPIJ

Kopij voor de Nieuwsbrief kan opgestuurd worden naar het redactieadres. Ook is het mogelijk om via de website kopij naar het algemene e-mailadres van de WAD te sturen, nl:

info@avifaunadrenthe.nl

Onze voorkeur gaat uit naar aanlevering in digitale vorm, liefst via e-mail. Dit kan in text-formaat, maar ook als WORD-bestanden (.doc). Grafieken en/of tekeningen in JPEG- (.jpg) of GIF-formaat, niet in BMP. Afbeeldingen kunnen ook in het document worden verwerkt.

AGENDA

12 juni Bestuursvergadering WAD
15 aug. Kopij Nieuwsbrief september
26/27 aug. Vogelfestival Oostvaardersplassen
25 nov. Landelijke SOVON-dag

Ook iets te melden voor de agenda? Een lezing over vogels of een andere activiteit? Dit kunt u doorgeven op het redactieadres!

VAN DE REDACTIE

De volgende Nieuwsbrief verschijnt in september 2006.

Kopij dient uiterlijk 15 augustus binnen zijn op het redactieadres. Later ingeleverde stukken blijven liggen tot het volgende nummer.

DRENTSE VOGEL V/H JAAR 2005 BOOMKLEVER

In 2005 is het overgrote deel van Drenthe onderzocht op het voorkomen van de Boomklever. Dat liet een enorme toename van het aantal territoria zien. Waren dat er in de Atlasperiode 1998-2000 tussen de 583 en 726. In 2005 is dit aantal op basis van een nog niet volledige telling gestegen naar 1585 territoria!

In de vorige Nieuwsbrief meldden we al dat de Boomklevertelling nog een staartje zou gaan krijgen in het voorjaar van 2006.

Afgelopen weken zijn 8 atlasblokken, die in 2005 niet of onvoldoende zijn geteld, nader onderzocht. Hiervan zijn de resultaten op dit moment nog niet binnen. Verder hebben een aantal bestuursleden ook nog een aantal blokken of gedeelten ervan onderzocht. En dat leverde nog aardige aantallen op. De belangrijkste daarvan zijn:

12-24	<i>Zeegse en Tynaarlo</i>	20
12-46	<i>N.o-deel met Eext en Gieten (extra)</i>	24
17-34	<i>Garminge en Mantinge</i>	5
17-45	<i>Oostelijke kant Mepperdennen en delen van Aalden en Oosterhesselen (extra)</i>	47
17-46	<i>De Klencke en Oosterhesselen-oost</i>	48
17-47	<i>Westelijke helft met Erm en Sleen</i>	11

Samen met kleinere aantallen op her en der nog niet getelde plekken levert dat 165 nieuwe territoria op.

Bij deze resultaten is wel een kanttekening te plaatsen: enerzijds zijn ze tot stand gekomen in één bezoek. Daardoor zullen er zeker vogels gemist zijn. Anderzijds zijn de aantallen – door een verdere stijging in 2006 in hetzelfde gebied - waarschijnlijk wat hoger zijn dan in 2005.

Op dit moment zijn we nog niet in staat om de definitieve gegevens over de broedresultaten van de Boomklever in Drenthe te geven.

Het nestkastonderzoek van Vogelwerkgroep IVN Losser (Twenthe) gaf in 2005 over 8 broedsels met 48 eieren, 43 uitgevlogen jongen (1 mislukt broedsel). (Bron Ficedula 2006, nr.1)

Een voorzichtige schatting is er echter al wel te maken. We verwachten nog zo'n 75 territoria binnen te krijgen van blokken, die nog onder de tellers zijn. Samen met de 165 territoria uit de eerder genoemde blokken komt de totaalstand ver over de 1800 !!

En 95% van Drenthe is daarmee onderzocht op het voorkomen van de Boomklever in de broedtijd. Daarmee kunnen we nu al terugblikken op een zeer geslaagd eerste jaar van het nieuwe Drentse project.

Ondertussen is Remco Drewes druk bezig geweest de gegevens te digitaliseren. Dat levert een voorlopige kaart van de provincie met momenteel al meer dan 1500 stippen op. De komende tijd zal deze compleet gemaakt worden. Samen met een uitwerking en analyse van de gegevens zullen we die presenteren in de komende Drentse Vogels.

DRENTSE VOGEL V/H JAAR 2006 WATERSNIP

We zijn gestart met het tweede jaar van dit nieuwe WAD-project: Hoeveel Watersnippen zitten er in Drenthe en waar zitten ze? Het heeft wel wat voeten in aarde gehad, maar de papieren voor de Watersnipinventarisatie zijn verzonden naar de tellers. Zo goed als alle door ons aangemerkte gebieden (potentieel geschikt biotoop) zijn benut en worden ondertussen geteld.

Sommige plaatsen waren droog gevallen en daarmee mogelijk ongeschikt als vestigingsplaats voor Watersnippen. Op plekken waar maatregelen zijn genomen om het water langer vast te houden, viel het met de droogte veelal nog wel mee: zo was op 16 mei - dus nog voor de regenperiode van tweede helft mei - het waterpeil in het Grolloërveen, een nat heidegebied in de boswachterij Grolloo, nauwelijks lager dan in voorgaande jaren. Hier was toen de 'klokketkroep' van de Watersnip goed te horen.

Ondertussen is het door de uitgebreide regenval op de meeste plaatsen wel weer flink nat geworden. En daarmee ook geschikt voor late vestiging, ondermeer vanwege elders mislukte broedpogingen.

Tellers die een gebied inventariseren waar de Watersnip voorkomt en die we niet benaderd hebben, willen we vragen om na afloop van het inventariseren een stippenkaart met de territoria van de Watersnip op te sturen. Ook losse meldingen ontvangen we graag. Deze kunnen het beeld completeren. Opsturen s.v.p. met vermelding van de plaats (zo nauwkeurig mogelijk graag), data, paar/individu en informatie over territoriumindicerend of nestindicerend gedrag (blaten, kloktikken, transport van voedsel e.d.). In het bijzonder uit gebieden waar de laatste jaren 'natte natuurontwikkeling' heeft plaatsgevonden hebben onze belangstelling. Dus hoor je ergens een Watersnip, geef het door.

Rest me om iedereen veel succes en plezier bij het verdere veldwerk te wensen.

Hans Oik
Coördinator Drentse Vogel van het Jaar

GANZEN- EN ZWANENTELLING 2005

Zo midden in de zomer wil je liever niet denken aan de winter. Toch is dit het moment om terug te kijken op het afgelopen Ganzen- en Zwanenseizoen. De tellingen vonden traditiegetrouw plaats in de maanden september tot en met maart. Tijdens deze tellingen, die in deze periode maandelijks rond de 15e worden gehouden, worden de meeste belangrijke pleisterplaatsen geteld door een tellerlegioen van 27 actieve tellers en medetellers. In deze Nieuwsbrief een kort voorlopig verslag. In één van de volgende nieuwsbrieven een uitgebreider verslag.

Het is een beetje afhankelijk van de soort, maar waarschijnlijk wordt zeker zo'n 80% van de overwintelaars geteld. Een belangrijke hiaat in het onderzoeksareaal ligt in het Hunzedal (tussen Gieten, Bareveld en Gasselternijveen). Dit gebied is voornamelijk als foerageergebied voor rietganzen erg in trek. In januari 2004 werden daar bijvoorbeeld meer dan 12.000 rietganzen geteld.

De winter was qua temperatuur een vrij normale winter. Enkele plaagstootjes werden uitgedeeld.

Eind november kwam de minimumtemperatuur even onder het vriespunt. Tussen de Tweede Kerstdag en de jaarwisseling dook deze opnieuw onder 0. Tijdens deze periode werd de provincie ook bedekt met een laagje sneeuw. Van 20 tot 31 januari kwam het kwik eveneens 's nachts onder nul. Een lange periode met nachtvorst en soms ook vorst overdag vond plaats van eind februari tot halverwege maart. Begin maart kwam Drenthe wederom onder een vrij dikke laag sneeuw te liggen. De maanden december en januari waren vrij zonnig. De Ganzen- en Zwanentelling in januari verliep onder prachtige winterse omstandigheden. In december was de telling gedeeltelijk verregend evenals die van november.

De grootste aantallen werden geteld in de maand januari. Een totaal aantal van bijna 86.000 exemplaren verbleef in de provincie. Verreweg het grootste deel hiervan bestond uit rietganzen (meer dan 62.000). Enkele tellers namen de moeite om onderscheid te maken tussen Taigarietgans en Toendrarietgans. Erg gemakkelijk is dat niet, getuige ook het grote gedeelte ongedetermineerde rietganzen. Tabel 1 geeft de resultaten van de tellingen van de afgelopen winter weer.

Tabel 1. Resultaten ganzen- en zwanentellingen in Drenthe van september 2005 tot en met maart 2006.

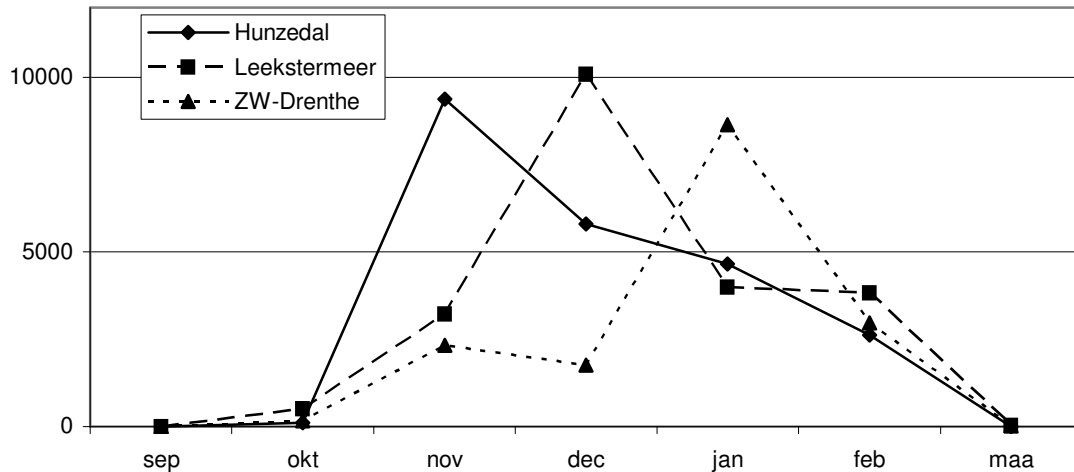
	okt05	nov05	dec05	sep05	jan06	feb06	maa06
n telgebieden	56	78	65	33	80	73	61
Knobbelzwaan	193	388	489	103	695	596	558
Zwarte Zwaan	0	0	0	0	0	0	6
Kleine Zwaan	0	47	149	0	471	328	658
Wilde Zwaan	2	12	20	0	279	132	172
rietgans spec.	6	6713	11617	0	20012	13462	441
Taigarietgans	19	1783	849	0	3574	119	240
Toendrarietgans	1154	9755	8965	0	38761	20793	909
Kleine Rietgans	0	17	0	0	3	2	2
Kolgans	879	15500	18208	0	19968	13699	143
Grauwe Gans	1185	844	817	584	1006	339	144
Soepgans	263	289	242	83	205	220	156
Indische Gans	0	3	1	0	3	2	3
Canadese Gans	1075	507	504	424	196	295	169
Brandgans	26	21	915	0	175	1644	10
Nijlgans	566	394	250	385	564	297	242

De tabel geeft alleen de resultaten van de reguliere tellingen weer. Losse waarnemingen zijn hierin niet verwerkt. De Roodhalsgans van het Hunzedal (begin februari), de Dwerggans (Leekstermeer begin november) en enkele Kleine Rietganzen zo her en der in de provincie zijn dus niet verwerkt in het overzicht.

De twee meest algemene overwinterende ganzen in Drenthe zijn Kolgans en rietgans.

De Kolgans komt massaal aan in november. Belangrijke pleisterplaatsen liggen rondom het Leekstermeergebied, het Hunzedal en in ZW-Drenthe. In figuur 1 is duidelijk een verschuiving te zien van het Hunzedal via het Leekstermeergebied naar ZW-Drenthe. Vanaf februari vertrekken de Kolganzen weer naar hun broedgebieden.

Figuur 1. Seizoensverloop van het aantal Kolganzen in het Hunzedal (ononderbroken lijn), het Leekstermeergebied (onderbroken lijn) en ZW-Drenthe (stippellijn).

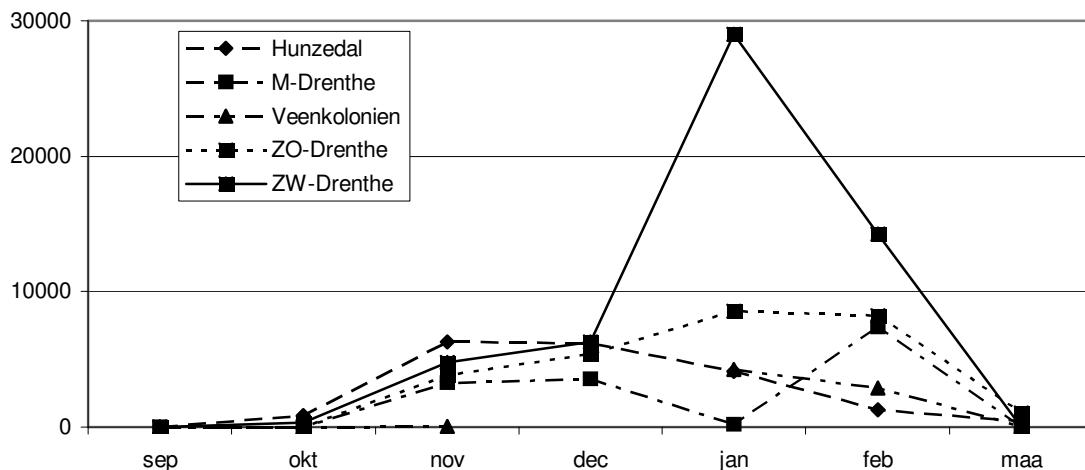
Het patroon voor de rietgans ziet er anders uit (figuur 2). Gemakshalve zijn in de grafiek de aantallen Taiga's, Toendra's en ongedetermineerde rietgans samengenomen. Tot en met december waren de aantallen nog opvallend laag. Maar in januari schoten de aantallen omhoog, mede dankzij een enorme influx in ZW-Drenthe. Opvallend waren de verschuivingen die plaatsvonden na en tijdens sneeuwbedekkingen en koudeperiodes elders in Europa. Ten gevolge hiervan pleisterde een type rietgans van een andere origine in

de provincie. Vlogen de rietgans in het begin van het seizoen nog bij het minste of geringste op, half februari kon je groepen erg dicht benaderen en dus goed bekijken.

Kleine Zwanen kwamen pas aan het eind van het seizoen in grotere aantallen in Drenthe voor. Met name de Veenkolonien, ZO-Drenthe en rondom het Dwingelderveld waren in trek. Het Hunzedal raakt meer en meer buiten beeld.

Harold Steendam

Figuur 2. Seizoensverloop van het aantal rietgans in het Hunzedal, Midden-Drenthe, de Drentse Veenkolonien (in december niet geteld), ZO-Drenthe en ZW-Drenthe.

Met dank aan alle ganzen- en zwanentellers in Drenthe:

R. Blaauw, M. Coenders, A.J. van Dijk, B. Dijkstra, P. Gelderloos, J. van Ginkel, M. Graauw, J.W. Grotenhuis, A.J. Hamming, M.P. Hazelhoff, A. Hoving, L. de Jonge, J. Kleine, M.H. Knegt, J. Kolhoff, G. Meijers, H. Olk, S. Olk, R. Oosterhuis, R. Penninx, J. Ruiter, J. Santing, D. Schoppers, H. Sloots, H. Steendam, P. Verra en J. de Vries.

VRIJWILLIGERS BIEDEN OEVERZWALUW DE HELPENDE HAND

Dankzij de inzet van vrijwilligers zijn afgelopen weken verspreid over de provincie geschikte broedwanden gerealiseerd voor Oeverzwaluwen. De Oeverzwaluw, ook wel zandzwaluw genoemd, heeft een bijzonder nestgedrag. Ze graven in een steile zandwand een nestgang van meer dan een meter lang, met aan het eind een nestkamer. Onder natuurlijke omstandigheden broedden ze vooral in steiloevers langs beken en rivieren.

Door kanalisatie van beken zijn deze natuurlijke broedplaatsen in Drenthe vrijwel verdwenen. Als alternatieve locaties gebruiken Oeverzwaluwen steilwanden die het resultaat zijn van menselijke graafactiviteiten als zandwinning, weg aanleg maar ook van speciaal ingerichte wanden.

Succes

Diverse vrijwilligersgroepen in Drenthe houden zich bezig met het beschermen van deze Rode Lijstsoort door in het voorjaar broedwanden af te steken.

Het aantal groepen wat zich hiermee bezighoudt groeit, mede gestimuleerd door Landschapsbeheer Drenthe.

Op diverse locaties hebben Oeverzwaluwen hun intrek genomen zoals bij Langeloo, Eexterzandvoort en Meppel.

Een wand moet aan specifieke eisen voldoen. Zo moet het gebruikte zand de juiste samenstelling hebben, moet de wand voldoende hoog en steil zijn en in een relatief open omgeving liggen.

Wie meer willen weten over het inrichten en beheeren van een Oeverzwaluwwand kan contact opnemen met Landschapsbeheer Drenthe (0592-333754), contactpersoon Bert Dijkstra.

MELDT VERSTORINGEN VAN ROEKENKOLONIES!

Nieuw beleid

De Roek is een kenmerkende vogelsoort van het Drentse landschap. Veel mensen beleven plezier aan deze opvallende, gezellige en intelligente vogels. Helaas denkt niet iedereen even positief over deze kraaiachtige.

Nadat de Roek lange tijd van een goede bescherming kon genieten en hersteld was van een sterke populatiedaling in de jaren zestig is het tij sinds 2002 gekeerd.

Met het in werking treden van de nieuwe Flora- en Faunawet kwam er een voorzichtig einde aan de beschermde status.

Met behulp van lokale en tijdelijk ontheffingen werd het mogelijk Roeken te verjagen en te doden. Dit met het oog op het voorkomen en bestrijden van belangrijke landbouwschade. Nadien is het beleid ten aanzien van het verstoren en doden van Roeken verder versoepeld. In Drenthe hebben de Provinciale Staten eind 2002 besloten de Roek op de zogenaamde vrijstellingslijst te plaatsen. Dit heeft er o.a. toe geleid dat Roeken bij dreigende schade kunnen worden geschoten.

Doordat bij een vrijstelling geen melding van het gebruik en rapportages verplicht is om afschot te kunnen plegen, is het niet mogelijk om de omvang van het afschot in beeld te brengen.

Dit is verontrustend omdat hiermee het effect op de populatie niet meer inzichtelijk is. Dat het gaat om substantiële aantallen blijkt wel uit het feit dat alleen al in de omgeving van Dalen in 2005 ca. 260 Roeken zijn geschoten!

Verstoring broedkolonies

Een ander fenomeen is het verstoren van broedkolonies. Dit gebeurt zowel legaal als illegaal. Roeken broeden in toenemende mate in de bebouwing, verspreid over steeds meer kleinere kolonies. De precieze oorzaken hiervan zijn niet bekend. Niet iedereen is gecharmeerd van de nieuwe dorpsbewoners. Roeken wekken irritaties op, wat resulteert in klachten als geluidsoverlast, poep en vallende takken. Diverse gemeenten ontwikkelen beleid om de overlast te beperken. Met een speciaal Roekenproject worden in de gemeenten Hoogeveen, Westerveld, Meppel en De Wolden legaal kolonies verstoord en wordt getracht Roeken te verleiden om te broeden in zgn. beheerlocaties waar ze geen overlast veroorzaken voor mensen. In slechts enkele gevallen hebben Roeken zich gevestigd in de beoogde locaties. Tegelijkertijd heeft het verjagen geresulteerd in meer nieuwe kolonies, die op hun beurt weer overlast veroorzaken. Roeken laten zich dus niet zomaar uit de bebouwing verjagen.

De vraag is of de problemen zich wel op deze wijze laten oplossen. De methode is zeer kostbaar en zal ieder jaar herhaald moeten worden. Bovendien grijpt het in op het reproductieve succes van de Roek. Een bijkomstig effect is dat het verstoren van Roekenkolonies uit de taboesfeer wordt gehaald. Het wekt de suggestie dat Roeken stuurbaar zijn, dat verjagen van Roeken problemen van overlast oplost.

Melden van illegale verstoring

De omvang van de legale verstoring van kolonies is goed in beeld, de illegale verstoring niet. Sommige tellers maken er melding van, maar ook zij hebben niet altijd zicht op wat er gedurende het seizoen rondom een kolonie afspeelt.

Bij deze doen wij dan ook een beroep op de Drentse vogelaars om verstoring van Roekenkolonies door mensen te melden (periode 2002-2006). Meldingen zullen vertrouwelijk worden behandeld. Het doel van deze oproep is om inzicht te krijgen in de omvang van de illegale verstoring en de effecten hiervan op de totale Roekenpopulatie. Deze inzichten zijn hard nodig, want het aantal Roeken daalt de laatste jaren sterk. Het nieuwe "Roekeloze beleid" kan hierbij een factor van belang zijn.

De recente achteruitgang is voor wat betreft de WAD reden om een beroep te doen op de politiek om het huidige Roekenbeleid bij te stellen en de soort weer een sterke beschermde status te geven. Hiervoor is een goede cijfermatige onderbouwing noodzakelijk.

Geef uw melding door via:

roekverstoring@avifaunadrenthe.nl

Roekenkolonie vóór behandeling

Roekenkolonie ná behandelin

Terwijl het huidige telseizoen nog loopt hierbij het overzicht over 2005 van zeldzame soorten en kolonievogels.

ZELDZAME BROEDVOGELS IN 2005

Roodhalsfuut

Het Drentse totaal bedroeg 8 paar in 2005. Hier van bevonden zich 6 paar in Diependal en 2 paar op het Dwingelderveld. In Diependal werden minimaal 8 jongen waargenomen.

Geoorde fuut

Met 182 paren beleefde de Geoorde fuut een zeer goed jaar en klom ten opzichte van 2004 (139) uit het dal. Hofleverancier van de Drentse populatie is het Bargerveen, wat in 2005 goed was voor 150 paren. De overige 32 paren waren verspreid te vinden over de provincie met als belangrijke subbolwerkjes het Fochteloërveen (9) en het Dwingelderveld (15). Opvallende vestigingen zijn die in het Grolloërveen (4) en Papenvoort (2).

Roerdomp

Met 6 paar was 2005 voor Drentse begrippen een goed jaar. Roerdampen werden alleen vastgesteld in het Fochteloërveen (4) en Diependal (2). Roerdampen lijken in Drenthe zich vooral op te houden in voormalige vloeivelden. De laagveenmoerassen in Noord-Drenthe lijkt de Roerdomp links te laten liggen.

Kolgans

Nadat enkele jaren paren werden vastgesteld in de benedenloop van de Drentsche Aa en de omgeving van het Leekstermeer werden in 2005 geen paren gemeld. Vooralsnog lijkt de Kolgans geen vaste voeten aan de Drentse wal te hebben gekregen.

Canadese gans

De vrij sterke toename van de laatste jaren lijkt wat af te vlakken.

In 2005 werden 94 paren in Drenthe ontdekt. De grootste bolwerken bevinden zich in het Friescheveen (11), Dwingelderveld (21) en De Mussels bij Beilen (21).

Rondom deze bolwerken komt de Canadese gans diffuus verspreid voor.

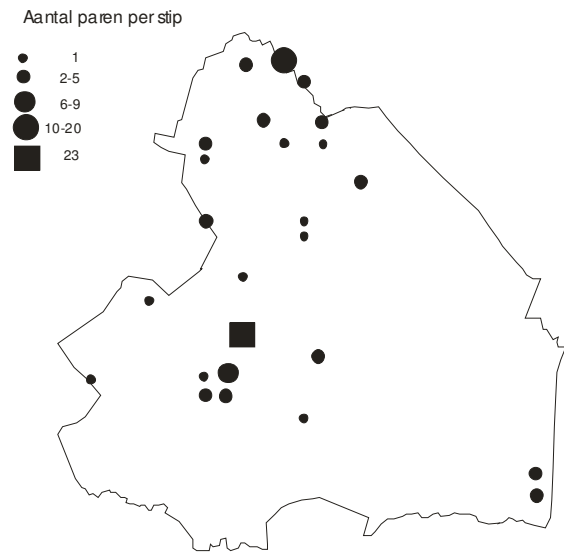

Fig. 1. Verspreiding Canadese gans in 2005

Nu de Canadese gans zijn beschermde status is kwijtgeraakt is het maar afwachten hoe het aantalverloop de komende jaren gaat verlopen.

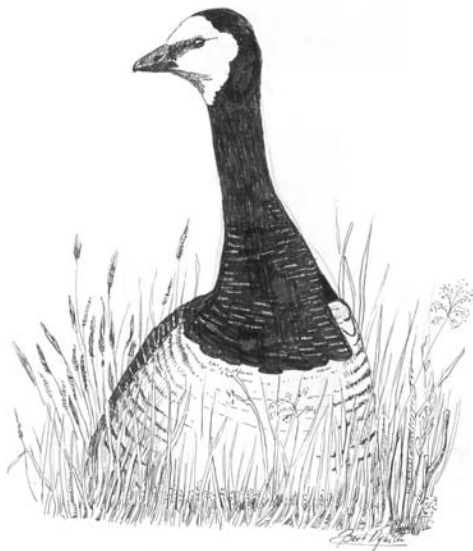

Canadese Gans

Brandgans

De opmars van de Canadese gans lijkt een beetje over zijn hoogtepunt heen, geheel anders is dat bij Brandgans. Vanuit de bolwerken rondom het Friesche Veen en de Glimmermade is de Brandgans zich aan het ontpoppen als een venbewoner. In dit opzicht is er een sterke gelijkenis met de Canadese gans.

Vooral in de Glimmermade was de laatste jaren al duidelijk sprake van een goed reproductief succes van de Brandgans. Hiermee lijkt een stevige basis te zijn gelegd voor een verdere kolonisatie van Drenthe. In de omgeving van het Friesche Veen waren in 2005 22 paren aanwezig, gevolgd door de Glimmermade met 12 paren. In westelijke richting werden paren vastgesteld in het Noordse Veld, Bongeveen, Paasveen, het Runde Veen en het Stijfveen. Verder werden broedparen vastgesteld bij Zuidlaren (2), De Mussels (2) en het Scharreveld (1).

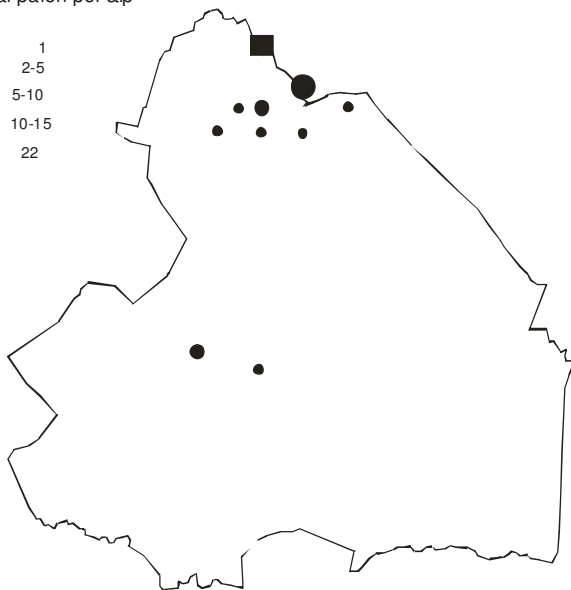

Brandgans (tekening: Bert Dijkstra)

In totaal gaat het om 44 paar. Slaagt de Brandgans er in de Canadese gans de komende jaren voorbij te streven?

Aantal paren per stip

- 1
- 2-5
- 5-10
- 10-15
- 22

Figuur 2. Verspreiding van de Brandgans in 2005

Wilde Zwaan

In 2005 kon de Wilde zwaan aan de lijst van Nederlandse broedvogels worden toegevoegd. In een moerasgebied in zuidwest Drenthe werd een broedend exemplaar aangetroffen. Er werd met succes een nest uitgebroed. De jongen werden niet vliegvlug. Er is geen enkele aanwijzing dat het om ontsnapt of verzwakte vogels ging.

Bruine kiekendief

In totaal kwamen 10 territoria aan het licht. Na jaren van afwezigheid werd er weer een paartje

op het Dwingelderveld aangetroffen. In de omgeving van de Matslootpolder-Roderwolde werden 3 paren aangetroffen, een resultaat van gericht inventariseren. In het Bargerveen steeg het aantal van 1 naar 3 paren. Overige territoria werden aangetroffen in de benedenloop van de Drentsche Aa (1), Fochteloërveen (1) en Diependal (1).

Porseleinhoen

De aantalontwikkeling van het Porseleinhoen laat een grillig beeld zien. Met 9 paren in 2005 was het iets beter dan het jaar er voor, maar echt spectaculair is het niet.

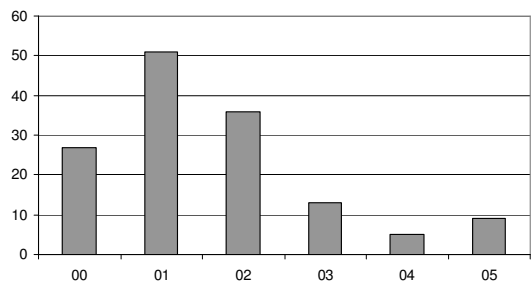

Fig. 3. Aantalverloop Porseleinhoen in Drenthe 2000-2005

De meeste werden waargenomen in het Dwingelderveld (3) en het Bargerveen (3). Daarbuiten werden in het Drentsche Aa gebied bij Schipborg (2) en het Bollenveen bij Zeijen (1) roepende vogels waargenomen. Voor het eerst in jaren ontbrak het Porseleinhoen in het Fochteloërveen.

Kwartelkoning

Verleken met de aantallen van enkele jaren geleden, is Drenthe de laatste jaren aanmerkelijk minder bedeed met Kwartelkoningen. Er werden 22 territoria vastgesteld. De ontwikkeling die in Drenthe is te zien sluit aan op die in rest van Nederland en Europa. Met name de Noord-Drentse beekdalen waren in trek. Opvallend zijn de clusters van roepende vogels bij het Fochteloërveen (3) en de Broeklanden bij Oosterhesselen (2). Overige vogels bevonden zich voornamelijk in het Beekdal van de Veldder Aa en de omgeving van Rheebruggen.

Kraanvogel

Opnieuw waren er 2 paren Kraanvogels aanwezig in het Fochteloërveen. Bij een van de paren mislukte een eerste broedpoging, maar werd vervolgd met een succesvol nest. Uiteindelijk leverden twee paren 4 vliegvlugge jongen op. Buiten deze paren waren in Drenthe gedurende de periode april tot eind mei op meer plaatsen kraanvogels aanwezig. Waarnemingen van paren bij het Leggelderveld en het Eexterveld uit de periode eind april / begin mei hebben waarschijnlijk betrekking op die uit het Fochteloërveen. In die periode mislukte het nest en heeft het paar mogelijk enkele omzwervingen

gemaakt. Nadat het paar in de loop van mei weer een nest had, werden hier geen waarnemingen gedaan.

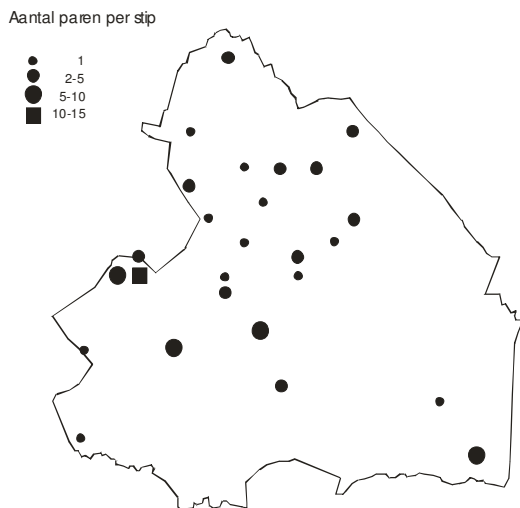
Interessant zijn wel de waarnemingen van een paar in het gebied tussen Grolloo en Ruinen. Hieronder zit in ieder geval een waarneming van begin juli, waarmee een verwisseling met een paar uit het Fochteloërveen vrijwel uit te sluiten is

Kluut

Ten opzichte van 2004 daalde het aantal paren van 8 naar 6. De kleine kolonie van 2 paar in de Mosterdpot in de Matslootpolder was wederom bezet. Ook in het natuurontwikkelingsgebied bij Spijkerboor waren 4 paren present. In beide gebieden is daadwerkelijk gebroed. Met specifiek beheer (beweiding met paarden in najaar en winter) wordt het drassige weiland met plassen bij de Mosterdpot geschikt gehouden. In de Vloelvelden bij Nieuw-Buinen waren op 1 mei nog 2 paren aanwezig, maar na het verhogen van het waterpeil verdwenen de vogels. Hier is in ieder geval niet gebroed.

Kleine plevier

De stijgende lijn zette zich in 2005 verder door. In totaal werden 76 territoria vastgesteld, in 2004 waren dat er nog 63. Met name het midden en noordelijke deel van de provincie doet de Kleine Plevier het goed.

Figuur 4. Verspreiding van de Kleine plevier in 2005.

Een groot deel van de territoria valt samen met graafactiviteiten in kader van natuurontwikkeling. Belangrijkste bolwerken zijn het Dwingelderveld, Drents Friesche Wold en het Scharreveld.

Het beeld zal niet compleet zijn. Aannemelijk is dat de Kleine plevier in Zuid-Drenthe meer voorkomt dan uit het kaartbeeld blijkt. Wie heeft er nog aanvullingen uit deze regio?

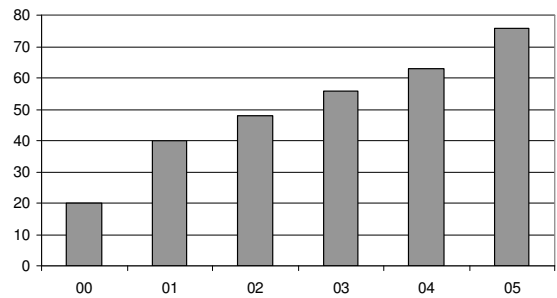

Fig. 5. Aantalverloop Kleine plevier in Drenthe 2000-2006

Steenuil

In de belangrijkste bolwerken in zuidwest Drenthe en de omgeving van Schonebeek bleef de stand vrij stabiel met 39 paar in 2005 tegen 40 in het voorgaande jaar. Met name in de omgeving van Ruinen is de laatste jaren flink geïnvesteerd in het herstel van het Steenuilbiotoop. Het is nu afwachten in hoeverre dit vruchten af gaat werpen. Uit de overige gebieden van Drenthe is nog geen informatie ontvangen.

Nachtzwaluw

Met 69 territoria een ontzettend goed jaar. Het beeld is zeker niet compleet, aangezien uit de grote boswachterijen van Gieten en Schoonloo geen gegevens zijn binnengekomen. Al met al zal een totaal voor Drenthe in 2005 van 70 tot 80 paar zeker reëel zijn. Opvallende nieuwe vestigingen zijn die in het Ter Horsterzand (1), Grote Zand (1), Kamperzand (1) en Gasterensche Duinen (1). In het Dwingelderveld nam de stand toe van 3 naar 6 paar. Buiten dit gebied waren de belangrijkste bolwerken het Bargerveen (26), het Drents Friese Wold (12) en de Boswachterij Odoorn (5).

Nachtzwaluw (tekening: Bert Dijkstra)

IJsvogel

Ondanks een serie vrij zachte winters bleef het aantal IJsvogels steken op 7. Vrijwel alle territoria hebben betrekking op zekere broedgevallen. IJsvogels werden aangetroffen bij Vennebroek/Friescheveen (3), Noord Willemskanaal bij Glimmen (1), Rheebruggen (1) en Emmen (2). Het vermoeden bestaat dat een aantal broedparen aan de aandacht ontsnapt zal zijn of niet is doorgegeven.

Draaihals

In 2005 geen territoria. Hiermee zou het definitieve einde van het voorkomen in Drenthe wel eens aangebroken kunnen zijn.

Kuifleeuwerik

De Kuifleeuwerik staat in Drenthe op z'n laatste benen. Mogelijk heeft Stef Waasdorp in 2005 de laatste broedverdachte vogel waargenomen. Het ging hier om een ongepaard mannetje in de Rietlanden van Emmen.

Engelse Gele kwikstaart

In het Schoonebekerveld werd een Engelse Gele kwikstaart aangetroffen. Op basis van BMP-criteria is een broedpaar opgevoerd. Verdere details ontbreken.

Paapje

Met 129 paar was het een 'redelijk' jaar voor het Paapje. Extra inventarisatiewerk in het laagveen-gebied tussen het Leekstermeer en Peize leverde 4 territoria op. In de Noord-Drentse Beekdalen werden 3 territoria aangetroffen. De meeste Paapjes werden aangetroffen in de bekende kerngebieden als het Fochteloerveen (56), Vledder Aa (10), Dwingelderveld (12) en Bargerveen(12). Als nieuwe locaties kunnen de Atinge Maten bij Beilen (1) en Klompenmakersweide (1) genoemd worden.

Tapuit

Nog slechts 27 paren in heel Drenthe. Het voorkomen beperkt zich tot enkele "bolwerken" zoals het Doldersummerveld (6), Het Drentse Broek (4), de omgeving van Havelte (6) en het Balleorveld (8). Daarbuiten alleen nog vogels op het Zuid-Hykerzand (2), het Matingerveld (2) en het Dwingelderveld (2). In het Bargerveen verdween de Tapuit in 2005.

Baardman

Alleen in het Fochteloërveen werd een paar aangetroffen, tegen 3 in 2004.

Raaf

Voor het derde achtereenvolgende jaar werd er een paartje raven aangetroffen op Berkenheuvel. Er werd in tegenstelling tot de twee voorgaande jaren niet met succes gebroed. Het paartje verbleef gedurende de zomer in en de wijde omgeving van het gebied. Door het zwervgedrag van niet de broedende vogels is het moeilijk een aantal waarnemingen ver van Berkenheuvel in te schatten. Eind mei werd bijvoorbeeld bij het Zwiggelerveld een paar gezien, bij het Fochteloërveen en Drentse Aa gebied werden in het broedseizoen ook solitaire vogels gezien. Bij Berkenheuvel werd in augustus een dood mannetje gevonden, vermoedelijk van het aanwezige paar daar.

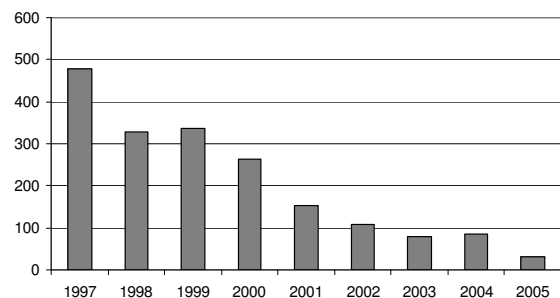
In het najaar zijn overigens in zuidwest Drenthe weer waarnemingen gedaan van een paartje raven.

KOLONIEVOGELS 2005

In dit overzicht de resultaten van de Roek, Oeverzwaluw en Huiszwaluw. Overige kolonievogels zijn gepresenteerd in de nieuwsbrief van maart 2006.

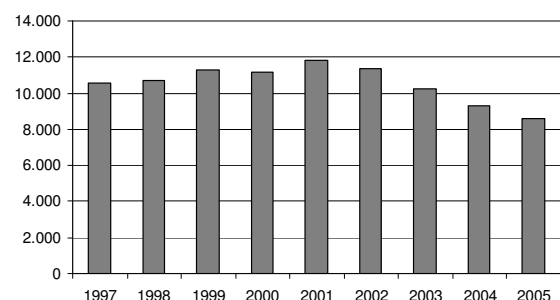
Roek

Het einde van de terugval bij de Roek is nog niet in zicht. In 2005 werd een voorlopig dieptepunt van 8589 paren bereikt. Over vrijwel de gehele linie nam het aantal verder af. Ook in een gebied als Emmen waar de afname tot nog toe niet aan de orde was, viel het aantal Roeken terug van 327 naar 244. Tot nog toe blijkt de Roek in de regio Borger-Exloo-Odoorn en de omgeving van Coevorden nog vrij stabiel te zijn. Dat er ook regio's leeglopen kan worden geïllustreerd aan de hand van de situatie in het stroomgebied van de Vledder- en Wapserveense Aa, grofweg het gebied tussen Wapse-Frederiksoord en Havelte.

Figuur 6. Aantalontwikkeling Roek in Stroomdal Vledder- en Wapserveense Aa 1997-2005

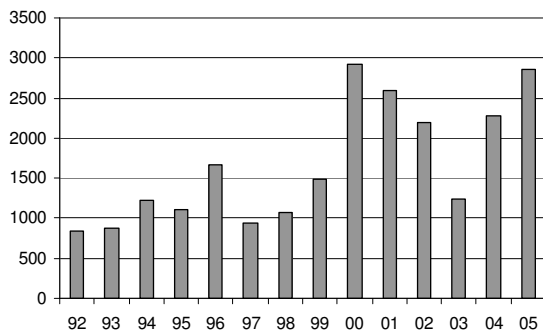
Hier is de Roek binnen een tijdsbestek van 10 jaar bijna verdwenen. Hiermee is in dat gebied een van oudsher karakteristiek broedvogel bijna verdwenen.

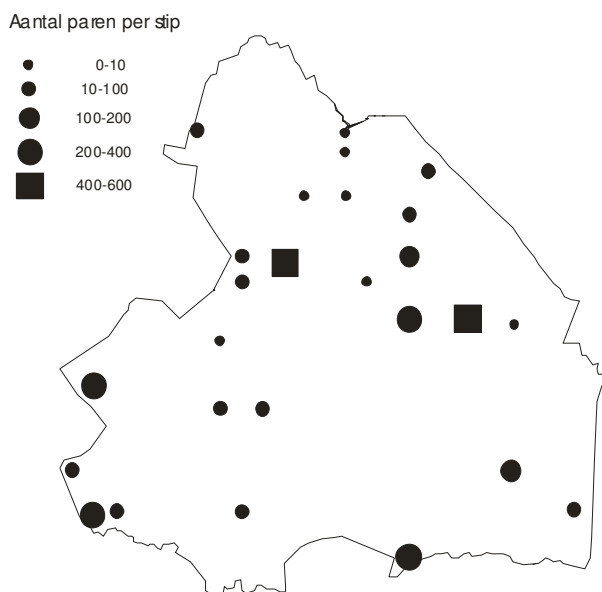
Figuur 7. Aantalverloop Roek in Drenthe 1997-2005

Oeverzwaluw

Over de afgelopen jaren 15 jaar heeft de Oeverzwaluw opvallende ups and downs gekend. Na een plotselinge stijging eind jaren negentig naar een record aantal van bij 3000 paren, volgende meer dan halvering binnen 3 jaar. In 2004 verdubbelde de stand weer en in 2005 volgde een uitstekend jaar met 2863 paren! De toename werd niet over de gehele linie vastgesteld, maar vooral in enkele van oudsher vrij grote kolonies. Duidelijke groei werd vastgesteld bij Laaghalen (van 320 naar 601), Zeldenrust bij Gieten (van 96 naar 127), Nijensleek (van 37 naar 206) en de Bremerbergerweg te Meppel (van 190 naar 360). Enkele andere grote kolonies bleven vrij constant zoals Ellertshaar bij Westdorp (van 253 naar 239), Ballastput te Exloo (van 444 naar 411) en de Hulteweg te Coevorden (van 218 naar 217). Alleen in de Rietlanden bij Emmen was sprake van een duidelijk afname (van 215 naar 140). Nieuwe vestigingen werden ontdekt bij het Bargerveen (45) en de Boermastreek te Exloo (5).

Figuur 8. Aantalverloop Oeverzwaluw in Drenthe over de periode 1992-2005

Figuur 9. Verspreiding Oeverzwaluw in Drenthe 2005

Huiszwaluw

Van 77 telgebieden zijn in totaal 1981 bezette Huiszwaluwnesten doorgegeven. Een vergelijking tussen in 2004 en 2005 getelde kolonies laat zien dat er sprake was van een 10% toename. Hiermee zat de Huiszwaluw net als de Oeverzwaluw duidelijk in de lift. Overigens zijn er nog volop mogelijkheden om aan de huiszwaluwtellingen mee te doen. Er worden nog tellers gezocht voor o.a. Roden, Peize, Donderen, Veenhuizen, Zuidlaren, Gieten, Gasselte, Borger, Oosterhesselen, Wachtum, Zwinderen, Hoozevee, Beilen en Meppel

Tellers

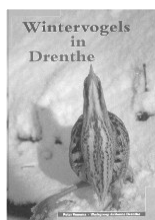
Het overzicht van Z-soorten en Kolonievogels van 2005 is tot stand gekomen dankzij de inzet van vele tellers. Dank gaat uit naar:

B. & M. Aalders, A. Bartelds, H. van Berkel, R.G. Bijlsma, R. Blauw, E. Bloeming, H. Boerma, P. Bokschoten, S. Boonstra, G. C. Bouwer, G. Brill, W. Brouwer v/d Westeringh, B. Bruins, D. Bruins Slot, M. Bunschoek, H. Dekker, A.J. van Dijk, B. Dijkstra, R. Dillerop, R. Drewes, K.A. van Eerde, H. Feenstra, H. Folkerts, F. Geene, P.B. Gelderloos, J. van Ginkel, J. van Gorkum, J.W. Grotenhuis, D. Haanstra, G. Habers, B. & E. Heijman, B. Hoentjen, F. Ten Hoor, A. Hoving, T. Jak, J. Kleine, P.R. Klomp, M.H. Knegt, H. Koopman, J. Lok, B. Mekkes, H. Mekkes, H.A. Moorlag, J. Nicolai, J. Nienhuis, F. v/d Noord, H. & S. Olk, B. van Os, T. Otten, R. Penninx, K. Posthuma, I. Schimmel, H. Sloots, J. Smittenberg, W. Spoelder, H. Steendam, I. Sterken, E. Thomas, K. Uilhoorn. S. van der Veen, F.A. van Vemden, L. van der Velde, P. Venema, S. Vos, J. de Vries, Y. de Vries, A. de Vroome, VWG KNNV Assen, VWG de Koperwiek, VWG IVN Eelde, S. Waasdorp, J. Watermulder, G. Welbergen, W. Winter en A. v/d Zijpp.

WAT IS DE WERKGROEP AVIFAUNA DRENTHE?

De Stichting **Werkgroep Avifauna Drenthe** is op 28 juni 1977 opgericht met als doel het organiseren en stimuleren van ornithologisch veldonderzoek voor wetenschappelijke doeleinden en ten dienste van vogel- en natuurbescherming, speciaal in de provincie Drenthe. Daarnaast is publicatie van de resultaten van het door de WAD georganiseerde en gestimuleerde onderzoek een belangrijke doelstelling en heeft de WAD de functie van SOVON-districtsraad op zich genomen.

In 1982 heeft de WAD, in samenwerking met de provincie Drenthe, het boek 'Vogels van Drenthe' uitgegeven. Met 'Broedvogels van de provincie Drenthe', in 1996, hebben WAD, SOVON en de provincie Drenthe opnieuw samengewerkt. 'Wintervogels in Drenthe', een boek over vijf jaar wintertellingen in januari (1995-1999), is de nieuwste uitgave van de WAD. Dit boek verscheen eind 2001.

De WAD biedt vogelaars de gelegenheid om in het periodiek 'Drentse Vogels' verslag te doen van hun onderzoek in Drenthe. In de loop van de jaren heeft dit blad bij vogelonderzoekers in binnen en buitenland een uitstekende reputatie opgebouwd. Iedereen die de WAD wil steunen kan dit in de eerste plaats doen door mee te werken aan de diverse vogelonderzoeken. Daarnaast kan iedereen donateur worden voor € 12,00 per jaar (organisaties betalen € 24,00 per jaar). Donateurs ontvangen automatisch 'Drentse Vogels' na uitkomen en betaling van contributie. U kunt zich als donateur aanmelden door overmaking van het verschuldigde bedrag op gironummer 3870292 t.n.v. Werkgroep Avifauna Drenthe te De Kiel onder vermelding van 'nieuwe donateur'.

BESTUURSLEDEN EN COÖRDINATOREN VAN DE

Agaath Kooi – voorzitter ad interim / wintertellingen

Hesselterbrink 396, 7812 EK Emmen (tel.: 0591 – 64 15 04)

Remco Drewes – secretaris / ledenraad SOVON / BSP-nb

De Hilde 44, 9472 WG Zuidlaren (tel.: 050 – 311 23 82; e-mail: r.drewes@home.nl)

Jaap Ruiter – penningmeester

Kwekebosweg 2, 7849 TA De Kiel (tel.: 0591 – 38 20 70)

Bert Dijkstra – districtskoördinator SOVON / redactie Drentse Vogels

Burgemeester Jollesstraat 11, 9401 LD Assen (tel.: 0592 – 31 02 14)
SOVON, district 4, Antwoordnummer 2505, 6573 ZX Beek-Ubbergen

Harold Steendam – ganzen- en zwanentelling

Ronkelskamp 21, 9468 EM Annen (tel.: 0592 – 27 38 45)

René Oosterhuis – midwinter-watervogeltelling

Nijenoertweg 131, 9351 HR Leek (tel.: 0594 – 51 01 02)

Sjoerd Boonstra – WAD-website

Grasbeemd 19, 9403 MH Assen (tel.: 0592 – 40 91 85)

Hans Oik – Drentse vogel van het jaar

Doevenkamp 32, 9401 MD Assen (tel.: 0592 – 31 53 63)